

будувати міжособистісні відносини, організаційних і комунікативних здібностей, емоційної рівноваженості та самоорганізації.

Можна зробити висновок, що враховуючи рівень сформованості управлінської культури майбутніх вчителів, необхідним стає організація умов формування управлінської культури майбутніх вчителів під час діяльності органів студентського самоврядування. Окрім проведення виховних заходів, тренінгів та семінарів з цією метою під час навчального процесу, важливим є залучення студентської молоді до діяльності органів студентського самоврядування. Також, доцільно здійснювати диференційований підхід до формування компонентів управлінської культури студентської молоді різних напрямів спеціальностей, організувати комплексні заходи щодо формування управлінських та особистісних якостей студентів та створення умов для їх реалізації у діяльності органів студентського самоврядування.

Список використаних джерел

1. Губа А.В. Теоретико-методичні засади формування управлінської культури вчителя – майбутнього менеджера освіти: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Губа Анатолій Васильович. – Х., 2010. – 512 с.
2. Маури А.А. Формирование управленческой культуры будущих менеджеров в вузе: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А.А. Маури. – Нижний Новгород, 2009. – 20 с.
3. Пономаренко Т.О. Теоретичні засади культуровідповідного управління дошкільною освітою: монографія / Т.О. Пономаренко. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2008. – 272 с.
4. Щотка О.П. Формування психологічної готовності студентів педагогічних університетів до професійно-управлінського самовизначення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / О.П. Щотка. – Київ, 2003. – 20 с.

In this article the criterion device of forming of the administrative culture of future teachers are examined in the activity of the organs of student self-government. The results of experimental diagnostics of the levels of forming the administrative culture are present.

Key words: *students self-government, administrative culture, future teacher.*

УДК 37(09):(281.9:255)(477.82)

Тимочко І. Б. *

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАПРЯМІВ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ВОЛИНСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ

У статті на конкретному історичному матеріалі зроблено спробу простежити та проаналізувати процес реалізації культурно-освітніх традицій Волині за сприяння православних братств, зокрема, використання ними одного з напрямів просвітницької діяльності – організації народних недільних читань, бесід.

Ключові слова: *православні братства, духовне просвітництво, християнські цінності, недільні народні читання.*

На межі тисячоліть, за умов всезагальної глобалізації суспільного життя, з особливою гостротою постала проблема впровадження ідей духовного просвітництва, формування нового мислення, що у свою чергу, передбачає звернення як суспільства, так і кожної особи до потужного гуманістичного потенціалу християнських цінностей. Духовні пошуки особи

* © Тимочко І. Б., 2012

як шлях до досягнення людської суті за нових конкретно-історичних умов, коли людина стала вирішальним фактором світського розвитку, набувають особливої актуальності. У зв'язку з цим потребує достеменного вивчення процес розвитку традицій духовного просвітництва, що провадився за сприяння громадсько-релігійних організацій (у нашому випадку – православних братств), та використання ними потужного морально-виховного потенціалу християнських ідеологічних основ православ'я.

Метою нашої наукової розвідки є дослідження специфіки організації недільних народних читань як однієї з форм духовно-просвітницької діяльності православних братств Волинської губернії у другій половині XIX – початку XX століття.

Категорія „просвітницька діяльність” аналізується в історії педагогіки у різноманітних аспектах. Так, В. Павленко зазначає, що просвітницька діяльність – це різновид людської діяльності (зокрема, й професійної), спрямований на поширення знань серед різних прошарків населення, в тому числі на благодійних засадах [9, с. 17]. Безперечно, просвітницьку діяльність часто пов'язують з Просвітництвом – широкою ідейною течією, яка об'єднувала мислителів XVII – XVIII століття і протидіяла феодалізму як філософській концепції. Проте епоха Просвітництва була чітко окреслена в часі і просторі, натомість просвітництво, як різновид діяльності, може виявлятися у будь-який час, в будь-якому соціумі і реалізуватися будь-якими людьми чи громадами, цільові орієнтири яких лежать у площині поширення просвіти серед населення (у нашому випадку – православного).

Волинь в історії православного просвітництва посідає особливе місце. На території цього краю виступали на захист національних традицій християнства духовно-просвітницькі центри, де постійно проводилася робота у справі просвіти народу. Такими центрами були: Почаїв, Острог, Кременець, Луцьк, Володимир, Четвертня, Дермань, Житомир, Ковель, Романів, Пересопниця, Дворець, Хорошив, Чорна та ін. Починаючи з другої половини XIX століття, в культурно-освітньому розвитку Волинського краю спостерігаються якісно нові явища, пов'язані з радикальними подіями в суспільно-політичному житті імперії. У цей період здійснюються вимушені, половинчасті реформи царського уряду, які загострюючи політичне життя в країні, все ж тільки „відкривали перед нею шлях для капіталістичного розвитку, можливості деякої демократизації” [3, 160]. Зазначені події залишили відбиток на розвитку традицій просвітництва, що „здійснювало вдалі спроби звільнитися з-під жорстокої регламентації і набувало рис діяльності, наближеної до практичних потреб суспільства” [3, с. 161]. Така соціально-політична ситуація зумовила відновлення та розвиток братського руху на території південно-західних губерній. Політика релігійно-морального впливу на населення шляхом християнської освіти активно впроваджувалась у другій половині XIX століття, оскільки, добре розуміючи, що „майбутнє належить тому, кому належить школа”, і, зважаючи на це, начальниково-виховний процес ґрунтувався на релігійних засадах православ'я, а релігійне виховання „має слугувати основою морального” [1, с. 187]. Тому основне завдання релігійно-просвітницької діяльності православні братства вбачали в поширенні освіти, культури, ідей добра, милосердя і справедливості, приділяли велику увагу проблемам виховання моральних християнських цінностей у суспільстві. [4, с. 44].

Таким чином, у процесі дослідження нами виділено провідні передумови, які вплинули на становлення та розвиток просвітницько-громадської діяльності православних братств на Волині, серед яких найважливішими стали:

- історичні передумови: тенденції в розвитку православного виховного ідеалу; історична специфіка волинського регіону; історичні традиції соборних православних братств, починаючи з XVI століття;
- соціокультурні передумови: реформа церковної освіти, розпочата наприкінці XVI століття; становлення української православної інтелігенції; наявний стан розвитку друкарської справи в Україні;

– соціально-політичні передумови: розповсюдження та утвердження православної віри на новоприєднаних землях та поширення з цією метою просвітницького християнського руху; боротьба з вільнодумством, сектантством та різними інорелігійними впливами; прагнення до зростання авторитету Російської православної церкви серед населення; сприяння покращенню матеріального становища місцевих церков, монастирів та інших православних культових споруд. [11, с. 81-82].

Виходячи з цього, зазначимо, що православні братства, розуміючи глибинне значення розвитку культурно-освітніх традицій, підтримки їх національних особливостей, провадження виховання підростаючого покоління та формування християнської духовно-просвітительської моралі суспільства, сприяли розвитку освітніх закладів та просвітницьких установ, турбувались про проведення релігійно-духовних аспектів виховання нації.

Виділимо основні напрями просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині, що були спрямовані на реалізацію духовно-просвітницької мети:

- 1) організація та сприяння розвитку мережі братських шкіл;
- 2) благодійна підтримка діяльності церковно-парафіяльних шкіл;
- 3) сприяння в організації середніх навчальних закладів: училищ (жіночих та чоловічих), гімназій, прогімназій, професійних училищ, трудових майстерень, та їх благодійна підтримка;
- 4) організація народних недільних читань релігійно-історичного, духовно-просвітницького та морально-етичного спрямування;
- 5) створення народних бібліотек-читалень;
- 6) краєзнавча діяльність та пов'язане з цим відкриття музеїв, давньосховищ, а також сприяння у пошуку пам'яток старовини;
- 7) заснування власних видавничих центрів та друкарень;
- 8) організація народних свят та інших дозвіллевих заходів християнського спрямування. [11, 98-99].

Зазначені напрями діяльності представляють досить широкий спектр зацікавлень православних братств у сфері освіти й виховання підростаючого покоління. Цільові орієнтири просвітницько-громадської діяльності православних братств реалізувались у середовищі, яке репрезентувало „ту світську інтелігенцію, яка, створюючи освітньо-культурні центри громади – православні братства, організувала просвітницьку діяльність. [13, с. 815]. Причому духовна та світська освічена еліта здійснювали просвітницько-громадську діяльність, як підкреслює М. Уводський, „енергійно, прагнучи просвітити не лише темний розум народу, але й облагородити його поведінку, не лише розсіяти його забобони, повір'я, але й надавати йому напрямки до життя більш людського, пристойного й осмисленого” [13, с. 817].

Відповідно до річного циклу богослужінь, братчиками організувались (як один із напрямів просвітницької діяльності) „позабогослужібні” недільні народні читання та співбесіди. Теми бесід обирались в основному релігійно-історичного, духовно-просвітницького та морально-етичного спрямування. Специфіка організації читань в кожному братстві мала свої особливості залежно від участі в цьому процесі того чи іншого братства, проте мета їх проведення була спрямована на „навчання й виховання прихожан в тих традиціях православних істин, які визначають обрання життєвого шляху, а також просвіту затемнених сторін освітнього життя населення”, – зазначає Ф. Владимирський [2, 104]. Зокрема, для прикладу наведемо специфіку організації Братством імені князів Острозьких (заснованого у 1909 році в Острозі) спеціальних історичних читань „про долі нашого краю, рід князів Острозьких і їх подвижників”. Для мешканців міста Острога та його околиць такі читання проводилися взимку, а влітку – для „пришлого народу” – паломників, які відвідували Острог. [14, с. 8].

Народні читання, які організувало Братство імені князів Острозьких, заслуговують на особливу увагу. Аналізуючи як склад лекторів (освічених представників інтелігенції, що користувались авторитетом у педагогічному оточенні), так і коло відвідувачів читань, один з відомих членів цього братства, священник Михайло Тучемський зазначав, що цікаві лекції,

які організували братчики, відвідували люди всіх соціальних прошарків як мешканці міста, так і околиць, проте, переважали представники інтелігенції. Не залишали поза увагою такі народні читання і вихованці місцевих середніх навчальних закладів, учні чоловічого та жіночого училищ. Кожне читання являло собою „серйозну наукову працю, розроблену всебічно, на підставі позитивних даних і стосовно питань сучасних вимог”. [12, с. 216]. Рівень кваліфікації викладачів та цікава тематика здобули повагу до читань і популярність їх у громаді.

Лекції проводились в приміщенні церковно-парафіяльної школи в неділю та святкові дні після вечірньої служби о 18⁰⁰. За свідченням очевидців, кожна лекція була як свято: „все приміщення освітлювалося вогнями, класна кімната прикрашалася святково. І до цієї школи всі йшли як до рідного дому. Тут бувало й тіснувато, але в усьому відчувалася радушність і сімейність” [12, 216]. До прикладу, наведемо тематику декількох народних читань, проведених у 1910 р. Братством імені князів Острозьких [12, с. 217]:

Тематика народних читань, організованих Братством імені князів Острозьких (1909-1910 рр.)

№	Тема лекції	Лектор	Посада лектора
1.	„Про святість святкового дня. Про користь народних читань і про характер братських читань”	І.К.Окойомов	Голова Ради Братства, директор чоловічої гімназії
2.	„Історичне значення діяльності перших князів Острозьких”	Д.І.Бичковський	Викладач Жіночого графа Д.М.Блудова училища
3.	„Про почитання святих ікон”	Іван Цецерін	Вчитель гімназії, священик
4.	„Сім'я, значення в ній жінки і бажаний характер виховання в ній останньої”	І.А.Самойлович	Інспектор народних училищ
5.	„Життя й значення отця Іоанна Кронштадтського”	Іван Цецерін	Вчитель гімназії, священик
6.	„Життя людини, релігійно-моральні нариси стосовно сучасних вимог	І.О.Смаржевський	Вчитель Новомалинської церковно- приходської школи
7.	„Костянтин Костянтинович Острозький та його діяльність у в Південно-Західній Русі”	Д.І.Бичковський	Викладач Жіночого графа Д.М.Блудова училища
8.	„Бесіди про християнський патріотизм”	І.А.Самойлович	Інспектор народних училищ

З таблиці бачимо, що тематика лекцій була методично продуманою, вміщувала різнобічні просвітницько-історичні, культурно-освітні, морально-виховні, релігійні аспекти. Кожна лекція мала чітко визначений план, який відповідав методичним, педагогічним та організаційним вимогам до такої форми просвітницько-громадської діяльності, як народні читання. Так, лекція інспектора народних училищ І. Самойловича на тему „Бесіда про християнський патріотизм” вміщувала такі питання: 1) Висловлення про патріотизм. 2) Аналіз ідеї патріотизму. 3) Патріотизм поза християнською релігією. 4) Християнський патріотизм. 5) „Євангеліє надає цьому природному почуттю божественного сприйняття, підносить його на ступінь чесноти й звільняє від егоїстичних елементів”. 6) Висновки: „Щоб зберегти нам любов до Вітчизни, необхідно підтримувати й оживляти в народній свідомості спогади про часи минулі (радісні й печальні) нашої Батьківщини”. [12, с. 216].

Часто, з метою збору благодійних внесків, братство друкувало вхідні квитки на народні читання, які продавало за певну суму. Тих, хто не міг придбати такі квитки, пропускали безкоштовно. Учні, діти, вдови та люди похилого віку проходили завжди безкоштовно. Кошти, які

надходили від продажу квитків, вносились до братської каси і використовувались для реалізації просвітницької-благодійної мети діяльності.

Високим рівнем організації народних недільних читань відзначалося й Луцьке Хрестовоздвиженське братство, члени якого були переконані, що „сприяння просвіті, поширення серед простого народу книг духовно-морального змісту надасть можливість цьому народу утвердитися в благочесті” [8, с. 239]. Тому, з метою проведення культурно-просвітницької діяльності та одночасно „задовольняючи релігійні потреби людей, найбільш наочним способом зміцнюючи в місцевому населенні переконання, що край цей споконвіку був православним”, братство організувало народні читання релігійно-історичного змісту, використовуючи при цьому „чарівні ліхтарі з туманними картинками”. При цьому члени братства сподівалися, що такі читання, з одного боку, будуть здійснювати „найблагодотворніший релігійно-моральний вплив” на місцеве православне населення, з іншого – шляхом засвоєння історичних знань будуть “слугувати зміцненню православних традицій”. [7, с. 648].

Зауважимо, що у звітах про діяльність Луцького Хрестовоздвиженського та звітній документації інших братств при описі проведення народних читань часто згадується використання „чарівних ліхтарів і туманних картинок”. Ми припускаємо, що так братчики називали тогочасний кінопроектор зі слайдовою демонстрацією під час проведення лекцій, таким чином доцільно застосовуючи спеціальні технічні засоби навчання (ТЗН), – один із екранних посібників статистичної проекції. Використання сучасних тому часові технічних засобів давало змогу ретельно продумати поєднання тексту лекції із технічними засобами навчання та використати різні методичні прийоми: пояснення, установку на сприймання перед демонструванням окремих елементів комплексу, бесіду за їх змістом; демонстрування окремих частин, фрагментів або кадрів, що чергуються з розповіддю; демонстрування, що супроводжуються поясненням (синхронним коментуванням). [15, с. 141].

Таких недільних читань з вересня 1891 року по квітень 1892 року луцькими братчиками було здійснено сімнадцять. Наведемо декілька прикладів тем лекцій, які були організовані у 1892 році: „Життя святого Миколи Чудотворця”, „Начала християнства на Русі”, „Свята Земля”, „Почаївська Лавра”, „Київська старовина”, „Становлення дому Романових”, „Ломоносов” та ін. Число осіб, які відвідали ці сімнадцять читань, становило близько 1700 – орієнтовно по 100 слухачів на кожне читання. Газета „Церковні відомості” писала, що „місцеві мешканці завжди з живим інтересом і неухильною увагою ставилися до цих читань” [5, 624]. При цьому, братчики відзначали той факт, що майже половину слухачів читань становили діти віком від семи років і старші: „Ця малолітня публіка з таким живим інтересом і напруженою увагою слухала читання так, що безумовна тиша й порядок жодного разу не були порушені” [7, с. 649].

Не сумніваючись у доцільності та користі проведення недільних читань і бажаючи закріпити у місцевого населення інтерес та зацікавлення до них, братчики асигнували на випуску книг і „туманних картинок” для цих читань значні суми впродовж року, будучи впевненими, що реалізація цілей проведення читань виправдає затрати на них. При цьому, ініціатори народних читань прагнули в майбутньому урізноманітнити проведення лекцій виступами самих слухачів. Наприклад, досягненню позитивних результатів в організації та проведенні народних читань Луцьке Хрестовоздвиженське братство зобов’язане, головним чином, члену Ради братства І. Лаврову, який взяв на себе відповідальність не лише за організацію недільних читань, але й сам безпосередньо виконував роль лектора. [7, с. 649]. А у Житомирському Володимир-Василіївському братстві обов’язки щодо організації та проведення читань взяв на себе Микола Іванович Абрамов, висловивши прохання до Ради братства з приводу виділення коштів на: придбання „чарівного ліхтаря” та „туманних картинок” разом з брошурами та умеблюванням приміщення для проведення читань, використовувати яке дозволила церковно-вчительська школа. [6, с. 207].

У просвітницько-громадській діяльності православні братства практикували організацію народних читань не лише у своїй парафії, але й в інших приходах. Наприклад, Житомирське Свято-Володимир-Волинське братство придбало два „чарівних ліхтарі” і „туманні картинки” – як наочний супровід в організації недільних читань. Один „чарівний ліхтар” використовувався для народних читань в місті, інший – для сільських церковно-приходських і народних училищ та шкіл. У зв'язку з нестачею коштів для придбання достатньої кількості „туманних картин”, Свято-Володимир-Волинське братство узгодило взаємообмін демонстрації „туманних картин” з Луцьким Хрестовоздвиженським братством. Тобто, луцькі братчики-лектори, використовуючи свій підготовлений наочний матеріал, проводили доповіді на недільних читаннях у Володимир-Волинську і навпаки. [10, с. 252].

Наведені історичні факти є додатковим підтвердженням педагогічної майстерності й освіченості лекторів, які, враховуючи вікові особливості слухачів, у підготовці до проведення недільних народних читань доцільно добирали дидактичні методи і прийоми, а також ефективно використовували засоби навчання.

Висновки. Отже, для реалізації просвітницьких, навчально-виховних напрямів своєї діяльності, православні братства акцентували увагу на важливості впровадження християнських основ, які, маючи потужний гуманістичний потенціал, дієво впливають на розвиток духовно-просвітницьких традицій, на формування особистості, акумулюючи її духовну сутність, спрямовують її до досягнення тих моральних якостей, основою яких є вищі поняття Добра, Віри, Любові.

Список використаних джерел

1. Власовський І. Нарис історії Української Православної церкви у 4 т., 5 кн. / Іван Власовський. – Нью-Йорк, Бавнд-Брук: Укр. Православ. Церква в З.Д.А., 1955-1966. – Т. 3.: (XVIII – XX ст.). – 1957. – 390 с.: ілюстр. – Імен. покажч. – С. 369 – 379. – Бібліогр.: – С. 380-385.
2. В-ский. Библиотека-читальня при Братстве Святого Василия / В-ский // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1906. – № 4. – Часть неофициальная. – С. 104-107.
3. Гаврилюк С. В. Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX століття): [Монографія] / С. В. Гаврилюк. – Луцьк : РВВ „Вежа”, Волинський державний університет імені Лесі Українки, 2002. – 532 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Луцкое православное Крестовоздвиженское братство / [Б.а.] // Церковные ведомости. – 1893. – № 16. – Приложение к церковным ведомостям. – С. 623-624.
6. Отчет о деятельности Волынского епархиального Свято-Владими́ро-Васильевского Братства, при Житомирском Кафедральном Соборе за 1904 год / [Б.а.] // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1905. – № 13. – Часть официальная. – С. 200-209.
7. Отчет о деятельности Луцкого православного Крестовоздвиженского братства за 1891-1892 гг. / [Б.а.] // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1893. – № 23. – Часть неофициальная. – С. 644-657.
8. Отчет о деятельности Луцкого православного Крестовоздвиженского православного братства за 1889-90 братский год / [Б.а.] // Волынские епархиальные ведомости. – 1891. – № 7. – Часть неофициальная. – С. 242-243.
9. Павленко В. В. Освітньо-просвітницька діяльність іноземних педагогів на Волині (XIX – початок XX ст.) / Віта Віталіївна Павленко: Дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. н.: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Житомир, 2010. – 299 с.
10. Святненко А. В. Законодавче регулювання культурно-освітньої діяльності православної церкви на Правобережній Україні (кінець XVIII – початок XIX ст.) / Анна Василівна Святненко // Вісник Академії керівних кадрів культури і мистецтва. – 2007. – № 3. – 155 с. – С. 92-97.

11. Тимочко І. Б. Просвітницько-громадська діяльність православних братств Волині (друга половина XIX – початок XX століття) / Ірина Богданівна Тимочко: Дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. н.: 13.00.01. – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Рівне, 2011. – 308 с.
12. Тучемский М. Впечатление очевидца [о народных чтениях в г. Остроге, организованных Братством имени князей Острожских в 1909-1910 гг.] / М. Тучемский // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1910. – № 11. – Часть неофициальная. – С. 215-217.
13. Уводский Н. О религиозно-нравственном просвещении народа и о преимущественном значении в этом деле внебогослужебных собеседований пастырей с прихожанами / Н. Уводский // Волынские Епархиальные Ведомости. – 1883. – № 28. – Часть неофициальная. – С. 815-829.
14. Устав Братства имени князей Острожских под покровом преподобного князя Феодора. – Почаев, Типография Почаево-Успенской Лавры, 1909. – 24 с. – Острозький державний історико-культурний заповідник. – НДФ-661.
15. Фіцула М. М. Педагогіка: [Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти] / Михайло Миколайович Фіцула. – К. : Академвидав, 2003. – 528 с.

The article is an attempt to trace and analyze the process of realization of culture-educational traditions in Volyn with the promotion of orthodox brotherhoods, particularly the usage of one of the forms of organizing the orthodox activity – Sunday folk readings and talks.

Key words: *orthodox brotherhoods, spiritual enlightenment, Christian values, Sunday folk readings.*

УДК 37.018.1

Цюра С. Б.*

НОВІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ШКОЛИ І СІМ'Ї: ПРИВАТНА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА В УКРАЇНІ

У статті конкретизовано особливості заснування, діяльності та фінансування сучасної приватної школи у економічно розвинених країнах світу; місце приватної освіти у системах освіти низки країн; практику соціального партнерства школи і держави. Проведено аналіз процесу відновлення приватної школи в Україні та інтерпретацію основних статистичних результатів її діяльності з 1991 по 2011 рік. Узагальнено нормативно-правові та соціальні механізми, що визначають заснування і діяльність приватної школи.

Ключові слова: *приватна освіта; приватна школа в Україні; моделі соціального партнерства сім'ї та школи.*

Історико-педагогічне явище – приватна школа зародилася у світовій практиці одночасно з державною, а іноді й раніше. Стародавня Греція і Рим, Китай та Єгипет – усі відомі нам колись цивілізації не лише зініціювали розвиток державних шкіл але й створили соціальний простір для розвитку приватного шкільництва. Сучасна приватна школа – це заклад, заснований на кошти державних бюджетів і недержавних організацій, товариств, фондів та інституцій, окремих меценатів. Статус навчального закладу приватна школа отримує завдяки процедурі ліцензування на підставі законодавства конкретної країни чи регіону. Право продовжувати освітню діяльність через систему періодичної акредитації. Сьогодні (дані станом на 01.09.2009) частка приватних шкіл складає: США – 10-13% від загальної кількості шкіл у штаті; Німеччина – всього 5 тисяч шкіл; Нідерланди – 75% загальної кількості шкіл; Нова Зеландія 95% шкіл; Південна Корея – 50% дошкільної та 100% початкової та середньої освіти. [3, с. 70-74]

* © Цюра С. Б., 2012